

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

ХАЈНРИХ ХАЈНЕ

(1797 - 1856)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 1997

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

16

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ћсенија Светличих и Роберт Ковач

ПРЕДГОВОР

Поводом двестогодишњице рођења Хајнриха Хајнеа, једног од највећих песника, не само немачке, него и светске књижевности, који је био узор многим млађим ствараоцима и којег радо читају и данашње генерације, Библиотека Матице српске приредила је изложбу о његовом животу и раду.

Хајнрих Хајне је рођен у Дизелдорфу 13. децембра 1797. године у угледној јеврејској породици. Основну и трговачку школу је завршио у родном граду. Након школовања је покушао да се бави трговином. Најпре је волонтирао у банци у Франкфурту, да би након тога, уз помоћ стрица Саломона Хајнеа, у Хамбургу отворио самосталну мануфактурну радњу "Хари Хајне и компанија" која је након непуних годину дана банкротирала. У јесен 1819. године Хајне је започео студије права, најпре у Бону, а затим у Берлину и Гетингену. Докторирао је у јулу 1825. године, прешавши месец дана раније на евангелистичку исповест, када је уместо Харија узео име Хајнрих. Током студија Хајне је своје прве песме штампао у часописима. Похађао је предавања из књижевности, историје и филозофије. Слушао је Хегела и упознао познате књижевнике немачког романтизма Фукеа, Хофмана, Шамизоа и Грабеа. На његово песничко стваралаштво утицао је Аугуст Вилхелм Шлегел, један од вођа романтичарске школе, одличан познавалац уметности и изузетан преводилац. Од 1817. године Хајне је почео да објављује своје песме у књижевним часописима, а 1821. излази његова прва књига под насловом *Песме*. Две године касније из штампе је изашао и циклус од шездесет и пет песама *Трагедије и лирски инџермецо*. Хајнеова слава почела је нагло да расте. Након завршетка студија

Хајне је отишао у Хамбург, а затим је путовао на Северно море, у Енглеску, Минхен и Италију. У периоду између 1825. и 1831. године објављене су *Слике с њуџа*, а 1827. и збирка Хајнеових дотадашњих песама *Књиџа њесама*.

Сви Хајнеови покушаји да добије намештење у хамбуршкој општини, на катедрама у Берлину и Минхену били су безуспешни. Мржња према Јеврејима у Немачкој ограничавала им је сва грађанска права. Хајне је коментарисао: "Откако се прекрстих, још више ме зову Јеврејином; сад ме мрзе и хришћани и Јевреји". Његови филозофски и политички либерализам онемогућавали су му било какав посао у јавним службама. Након Француске револуције у јулу 1830. године Хајне је напустио Немачку и у мају 1831. је дошао у Париз. Наштао се у земљи у којој се не гоне Јевреји, у којој влада слобода мишљења, у културној престоници. Хајне је целим бићем био либерал и присталица идеја Француске револуције. У Француској се рађала парламентарна грађанска монархија. Веома брзо се повезао са париским духовним елитом. Упознао се са Игоом, Балзаком, Димом, Меримеом, композиторима Шопеном и Листом и својим преводиоцем Жераром де Нервалом. Одушевљен новим идејама, Хајне готово да није писао поезију и потпуно се ангажовао као публициста. Након 1835. године објављивао је књижевне и филозофске текстове, написао предговор за *Дон Кихот*, као и есеј о Шекспировим драмама. Док су га у Француској све више ценили, у Немачкој су га се одрицали и цензурисали његова дела. Пријатељство са Марксом допринело је да се Хајнеово политичко интересовање помери према социјалистичкој идеологији. Хајнеова поезија постала је политички ангажованија што се и осећало у његовој књижевној сатири *Аџа Трол*, *Један сан лејџње ноћи* (1843), као и у политичкој сатири *Немачка*, *Једна зимска бајка* (1844), која представља најоштрију критику немачких политичких и друштвених прилика и цркве. Фебруарска револуција 1848. године затекла је Хајнриха Хајнеа у постељи. Његово здравље се непрестано погоршавало. Године 1851. испевао је своју чувену збирку песама *Романцери*, нешто

касније *Последње њесме*, а онда мемоаре. Умро је у Паризу 17. фебруара 1856. године.

Хајне је, као и остали књижевници немачког романтизма, црпео надахнуће из народне књижевности. Одликује га оригиналност нарације, јасноћа и гипкост стила и једноставност и упечатљивост језичког израза. Као песник био је осећајан, духовит и ироничан. На српски језик Хајнеа је први преводио Ристо Михајловић. Његова поезија снажно је утицала на Јована Јовановића Змаја, Лазу Костића, Јована Грчића Миленка, Јована Дучића и Алексу Шантића.

"Са мном се завршава стара немачка лирска школа и ствара се школа нове немачке лирике", писао је Хајне. "Ново време створиће за себе и нове облике уметности, чак и нову технику, различну од садашње. А док се не израде ти нови облици, нама не остаје друго него давати своје индивидуалне, личне изражаје, чежњу слободне личности за животом".

Приликом постављања изложбе коришћене су књиге из Библиотеке Матице српске. Изложба је отворена од 2. до 30. јуна 1997. године у витринама испред Свечане сале Матице српске.

О ХАЈНРИХУ ХАЈНЕУ

Хајне не приказује свет јарко обасјан сунцем као Гете, већ га разбија, али само зато, како ми је једном сам признао, да би појединачне комадиће обрадио тако прецизно, како се то чини са дијамантима.

Фридрих Хебел, 1854

Мада су ми и природа и срећа ишле наруку више но другим људима ... ипак умирем без иметка и без ишћула. Моје срце је ишако хшело, јер увек сам волео ишћину и гадио се лажу.

Ове речи не спадају у хвалисаво-рекламне изјаве *pro domo* које тако непријатно делују. Код Хајнеа нема празног самохвалисања; има свести о својој вредности, има веселе обести, има слагања са оном Гетеовом речи: "Хуља је ко је скроман", али то је нешто друго. Ко је читао Хајнеа и ко зна његов живот, има у себи доказ колико су ове речи тачне, колико саме себе потврђују. А није, зацело, ни био тренутак за позу (за коју су толико волеле да Хајнеа осуђују оне пигмејске душице које у себи нису имале супстанце чак ни за позу): речи су из Хајнеовог тестаментa, првог додуше, писаног деценију пре смрти, али свакако писане у једном документу и у једном животном добу који не дозвољавају обмањивање. Љубав према истини, а уз ову неразднојно, подразумевајући се, љубав према слободи и према памети, - то је доиста окосница Хајнеовог живота. Тешко је замислити јачу унутрашњу спону која би чвршће држала на окупу делове бића.

(...)

Рекло би се да је Хајнеова личност, крај свега, много чвршћа и целовитија но што је обичај да се приказује; да је, у оним нескладним појавним облицима, много више израз околне него сопствене неузглобљености. У најмању руку, његово дело је, готово од почетка до краја, изванредно јединствено баш по уметничком поступку и заправо је парадоксално колико се Хајне - за кога се толико причало да је неозбиљан и непостојан и превртљив и несуштаствен - у књижевном погледу мало мењао. Суморнији тонови, спорија мелодија пред крај живота, ништа битније; у ствари, много мање се трансформисао него Гете.

Бранимир Живојиновић, 1968

ΚΑΤΑΛΟΓ

J. J. Quinn.

ДЕЛА И ПРЕВОДИ

1. Zur Geschichte der neuern schönen Literatur in Deutschland / von Heinrich Heine . - Paris : C. Heideloff, 1837
2. Der sinnreiche Junker Don Quixote von La Mancha. I / von Miguel Cervantes de Saavedra ; aus dem Spanischen übersetzt mit dem Leben von Miguel Cervantes nach Viardot und einer Einleitung von Heinrich Heine . - Stuttgart : Verlag der Classiker,

3. Der sinnreiche Junker Don Quixote von La Mancha. II / von Miguel Cervantes de Saavedra ; aus dem Spanischen übersetzt mit dem Leben von Miguel Cervantes nach Viardot und einer Einleitung von Heinrich Heine . - Stuttgart : Verlag der Classiker, 1838

4. Reisebilder. I-II / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1861
5. Englische Fragmente ; Shakespeare's Mädchen und Frauen ; Novellistische Fragmente / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1861
6. Über Deutschland. I, Zur Geschichte der Religion und Philosophie in Deutschland ; II, Die romantische Schule / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1861
7. Über Deutschland. III, Elementargeister und Dämonen ; Französische Zustände. I, Das Bürgerkönigthum im Jahr 1832 / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1861
8. Französische Zustände. II-III, Die parlamentarische Periode des Bürgerkönigtums / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1875
9. Französische Zustände. IV, Kunstberichte aus Paris ; Ludwig Börne : eine Denkschrift / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1875
10. Vermischte Schriften. I-II / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1862
11. Dichtungen. I, Buch der Lieder ; II, Tragödien und Neue Gedichte / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1865
12. Dichtungen. III, Atta Troll ; Deutschland ; Zeitgedichte ; IV, Romancero ; Letzte Gedichte / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1865
13. Briefe. I-II / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1865

14. Briefe. III ; Letzte Gedichte und Gedanken : aus dem Nachlasse des Dichters / von Heinrich Heine . - Hamburg : Hoffmann und Campe, 1875
15. Biographie ; Buch der Lieder ; Neue Gedichte ; Zeitgedichte ; Atta Troll ; Deutschland ; Romancero ; Letzte Gedichte / Heinrich Heine . - Leipzig : M. Hesse, [s. a.]
16. Tragödien ; Shakespeares Mädchen und Frauen ; Reisebilder. I-II ; Memoiren ; Englische Fragmente / Heinrich Heine . - Leipzig : M. Hesse, [s. a.]
17. Deutschland. I-II ; Französische Zustände. I / Heinrich Heine . - Leipzig : M. Hesse, [s. a.]
18. Französische Zustände. II ; Novellistische Fragmente ; Ludwig Börne ; Vermischte Schriften / Heinrich Heine . - Leipzig : M. Hesse, [s. a.]
19. Buch der Lieder / Heinrich Heine . - Leipzig : P. Reclam, [s. a.]

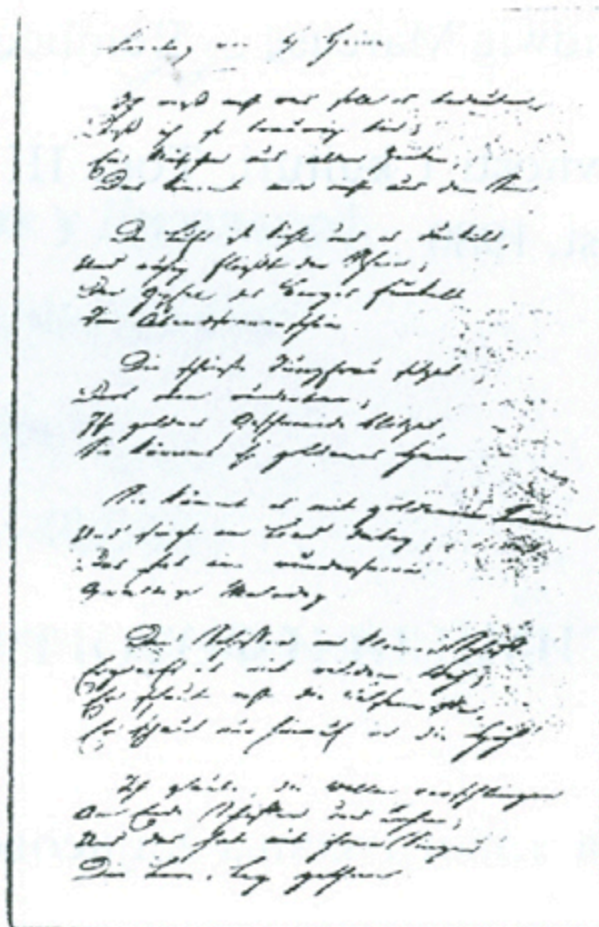
20. Идеје или Књига ле гран / од Х. Хајна ; с немачког превео Мита Ракић . - Београд : Издање књижаре Велимира Валожића, 1877

21. Енглеској / од Х. Хајна ; с немачког превео Мита Ракић . - Београд : Државна штампарија, 1879
22. Флорентинске ноћи / Х. Хајне ; превео Никола Половина . - Београд ; Сарајево : Издање И. Ђ. Ђурђевића, 1921
23. Из Хајнеове лирике / [превео] Алекса Шантић . - Мостар : Издање књижаре Трифка Дудића, 1923
24. Heineove pjesme / [preveo] Vladimir Nazor . - Zagreb : Izdanje knjižare Z. i V. Vasića, 1932
25. Лирика / Хајнрих Хајне ; приредио Јован Делић . - Подгорица : ИТП "УНИРЕКС" , 1996

ЛИТЕРАТУРА

26. H. Heine's Leben und Werke. I, Erste Hälfte / von Adolf Strodtmann . - Berlin : F. Duncker, 1867
27. H. Heine's Leben und Werke. I, Zweite Hälfte / von Adolf Strodtmann . - Berlin : F. Duncker, 1868
28. H. Heine's Leben und Werke. II / von Adolf Strodtmann . - Berlin : F. Duncker, 1869
29. Heinrich Heine als Dichter und Mensch / von Max Nietzki . - Berlin : Mitscher & Röstel, 1895
30. Хајнрих Хајне / од Доброслава М. Ружића . - Београд : Доситије Обрадовић - Штампарија Аце М. Станојевића, 1903
31. Heinrich Heine / von Hermann Graef . - Leipzig : Verlag für Literatur, Kunst und Musik, 1906

32. Heinrich Heine : auch ein Denkmal / von Adolf Bartels . - Dresden ; Leipzig : C. A. Koch, 1906
33. Heinrich Heine als Dichter des Judentums / ein Versuch von Georg J. Plotke . - Dresden : C. Reißner, 1913
34. Heinrich Heine : Bekenntnis zum Judentum (confessio judaica) : eine Auswahl aus seinen Schriften und Briefen / herausgegeben von Hugo Bieber . - Berlin : Welt, 1925
35. La vie humiliée de Henri Heine / Vamille Mauclair . - Paris : Librairie Plon, 1930
36. Хајнрих Хајне / Франц Меринг . - Београд ; Загреб : Култура, 1947

37. Marx und Heine : Tatsache und Spekulation in der Darstellung ihrer Beziehungen / Walther Victor . - Berlin : Henschelverlag, 1953
38. Iz kritike i publicistike : članci i fragmenti / Heinrich Heine . - Beograd : Kultura, 1957
39. Dan je zaljubljen u noć / Verner Štajnberg . - Beograd : Rad, 1960

40. Heine in Serbien : die Bedeutung Heinrich Heines für die Entwicklung der serbischen Literatur 1847-1918 . - Frankfurt am Main : A. Hain, 1961
41. Serbokroatische Heine-Übersetzungen / herausgegeben von Reinhard Lauer . - Wiesbaden : O. Harrassowitz, 1963
42. Heinrich Heine : geistige Entwicklung und künstlerisches Werk / Hans Kaufmann . - Berlin ; Weimar : Aufbau, 1967
43. Heine : Leben, Ansichten, Bücher / Helge Hultberg . - Kopenhagen : Akademisk Forlag, 1974
44. Heinrich Heine : in Selbstzeugnissen und Bilddokumenten / dargestellt von Ludwig Marcuse . - Reinbeck : Rowohlt, 1979
45. njemačkoj književnosti i kulturi. Tom III / Pero Slijepčević . - Sarajevo : Svjetlost, 1980

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

46. Насловна страна првог издања Хајнеове прве збирке песама из 1827. године
47. Факсимил песме *Loreley*
48. Факсимил Хајнеовог тестаментa
49. Полицијски записник из 1844. године упућен пруском краљу
50. Хајнеово писмо Марксу из 1844. године

51. Хајнеово писмо Гетеу из 1824. године

Handwritten German text, likely a letter to Goethe, starting with "Göthe".

Handwritten date: "Am 31. Okt. 1824."

Handwritten signature: "J. Haene"

- 52. Наполеонов улазак у Дизелдорф
- 53. Хајне са супругом Матилдом
- 54. Хајнеов гроб у Паризу
- 55. Хајнеова сахрана у Паризу
- 56. Хајнеова родна кућа у Дизелдорфу

ХАЈНРИХ ХАЈНЕ

1797 - 1856

ИЗДАВАЧ

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК

Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА

Ксенија Светличић и Роберт Ковач

ПРИПРЕМА

Тихомир Светличић

ТИРАЖ

110 примерака